

Diakonissa-
laitos

**Luottamuksen, osallisuuden ja toivon yhteiskunta
- tavoitteet hallituskaudelle 2023–2027**

Kohti inhimillistä maahanmuuttopolitiikkaa

Diakonissalaitos perustettiin 155 vuotta sitten aikana, jolloin Suomea kurittivat katovuodet, nälkä ja kulkutaudit. Vaikka Suomi on aikojen kuluessa muuttunut, visiomme ihmisarvoisesta elämästä ei ole. Haluamme vaikuttaa siihen, että Suomessa jokainen tulee nähdyksi ja kuulluksi sekä kokee olevansa arvokas ja tärkeä yhteisön jäsen.

Tulevaisuuden elinvoimainen Suomi tarvitsee maahanmuuttajia. Lisäksi Suomella on varaa ja osaamista pitää huolta heikoimmassa asemassa olevista. Konfliktien, köyhyyden ja pitkittyneiden kriisien johdosta maailmassa on enemmän pakolaisia kuin koskaan aiemmin, yli 100 miljoonaa. Heistä lähes puolet on lapsia. Murto-osa pakolaisista hakeutuu Suomeen.

Tulevalle hallituskaudelle Diakonissalaitos on laatinut tavoitteet viidelle eri teemalle, jotka vaativat päättäjien huomiota. Näistä yksi on inhimillinen maahanmuuttopolitiikka.

**Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta**

Suomi tarvitsee maahanmuuttajia – puututaan rakenteelliseen rasiin ja otetaan maahantulijat mukaan yhteiskuntaan

Tarvitsemme enemmän kuin koskaan inhimillistä ja vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa, joka on ihmislähtöistä, läpinäkyvää sekä perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa. Maahanmuuttopolitiikan muutokset ovat välttämättömiä syrjäytymisen ja sukupolvelta toiselle siirtyvän huono-osaisuuden ehkäisemiseksi.

Yhteiskunnan haavoittuvaisimpien ryhmien nostaminen marginaalista on välttämätöntä, jotta voimme lisätä yhteiskuntarauhaa, hyvinvointia ja inhimillistä turvallisuutta. Emme halua kasvattaa varjo-yhteiskuntaa, joka erityisesti 2015 vuoden jälkeen turvapaikkapolitiikkaan tehtyjen tiukennusten myötä on päässyt kehittymään esimerkiksi paperittomien määrän huomattavasti lisääntyessä.

Yhteiskuntarauhan näkökulmasta kannamme erityistä huolta haavoittuvassa asemassa elävien maahantulijoiden tilanteesta. Koko suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan etu on, että tunnistamme maahantulijat myös tulevaisuuden työvoimapulan ja väestörakenteen vanhenemisestä johtuvien haasteiden ratkaisijoiksi.

Inhimillinen ja toimiva maahanmuuttopolitiikka säästää yhteiskunnan resursseja ja luo toivoa niin tänne tuleville yksilöille, yhteisöille kuin koko Suomelle.

Diakonissalaitos maahantulijoiden tukena

Diakonissalaitos on tehnyt työtä maahantulijoiden kanssa jo 30 vuoden ajan. Autamme hädässä olevia ja lähtömaan vaaroja pakenevia ihmisiä, ja pyrimme takaamaan jokaiselle ihmisarvoisen ja oikeudenmukaisen kohtelun. Teemme työtä myös Itä-Euroopan romanien ja paperittomien ihmisten hyväksi sekä tarjoamme tukea ilman huoltajaa Suomen alaikäisenä turvapaikanhakijana saapuneille nuorille. Tavoitteenamme on, että jokainen löytää paikkansa yhteiskunnassa.

Tavoitteet

TAVOITE 1:

Poistetaan maahantulijoiden työllisyyden esteet

TAVOITE 2:

Yhdenvertaisuus kaikkien palveluprosessien peruseriaatteenksi

TAVOITE 3:

Taataan kidutuksen uhreille ja sodassa traumatisoituneille yhdenvertainen ja pitkäjänteinen kuntoutus

Työ luo toivoa. Poistetaan maahantulijoiden työllisyyden esteet

”Olen laskenut, että paperittomana maksan suomalaiselle yhteiskunnalle noin 2 400 euroa kuukaudessa. Se tuntuu pahalta. Jos minulla olisi oikeus tehdä työtä, voisin kustantaa elämäni itse, ja lisäksi maksaa verot tuloistani. Olen kuluerä yhteiskunnalle, vaikka tiedän että pystyisin elättämään itseni jos vain saisin luvan siihen.”

Kukaan ei halua olla taakka toiselle. Jokainen maassamme oleskeleva ja työtä tekevä maahanmuuttaja luo mahdollisuuden niin itselleen kuin yhteiskunnallamme. Sujuvoittamalla ja nopeuttamalla ylipitkiä oleskelulupaprosesseja, tunnistamalla muualla hankittu osaaminen, sekä antamalla välitön työnteko-oikeus kaikille, voitaisiin helpottaa suomalaisen yhteiskunnan työvoimapulaa ja luoda samalla toivoa tulevaisuudesta.

Minkä tulee muuttua?

- 1. Työperäisen oleskeluluvan käsittelyprosessia tulee nopeuttaa enintään neljän kuukauden pituiseksi.** Kotoutuakseen yhteiskuntaamme ja taatakseen toimeentulonsa maahanmuuttajalla tulee olla mahdollisuus työntekoon. Erityisesti paperittomana Suomessa elävät joutuvat odottamaan kohtuuttomia aikoja työperäisen oleskeluluvan käsittelyä eri viranomaisten järjestelmissä. Oleskelulupaprosessien käsittelyaikojen tulee paremmin ja nopeammin vastata niin ihmisten kuin työmarkkinoidenkin tarvetta. Näin ennaltaehkäistään myös laittoman työn tekemisen mahdollisuuksia ja ihmisten joutumista ihmiskaupan uhreiksi.
- 2. Osaamisen tunnistamista tulee kehittää niin, että työntekijöiden tarve ja tarjonta kohtaavat tehokkaammin.** Saatuaan oleskeluluvan ja kotoutumisen maahamme alkaessa monille EU-alueen ulkopuolilta tulleille on järkytys todeta, etteivät kotimaassa suoritettut akateemisetkin tutkinnot tai työkokemus ole relevantteja Suomessa. Myös kielitaitovaatimukset hidastavat ammattitaidon osaamisen tunnistamista. Yhteiskunnallamme on paljon voitettavaa kehittämällä maahantulijoiden integroitumiseen liittyviä rakenteita sekä osaamisen tunnistamista vastaamaan ihmisten koulutusta ja ammattitaitoa.
- 3. Välitön työnteko-oikeus tulee mahdollistaa kaikille erilaisissa oleskelulupaprosesseissa oleville henkilöille,** ei vain tilapäistä suojelua saaville henkilöille. Turvapaikanhakijan oikeus tehdä työtä riippuu tällä hetkellä matkustusasiakirjan voimassaolosta. Vuonna 2016 voimaan astuneen, työntekoa rajoittavan lakimuutoksen jälkeen hakijalla on 3-6 kuukauden karenssi passin voimassaolosta riippuen. Tämä rajoite on kohtuuton ja ajaa useimmiten ihmisen tekemään töitä ns. harmailla markkinoilla. Ulkomaalaislaki tulee palauttaa tältä osin niin, että työnteko-oikeuden karenssi poistetaan ja lisäksi turvapaikanhakijataustaisella henkilöllä oikeus tehdä työtä jatkuu koko hänen valituslupaprosessinsa ajan keskeytyksettä.
- 4. Paperittomille oikeus saada työnteko-oikeus rekisteröimällä oleskelunsa.** Suomessa tulee ottaa esimerkkiä sellaisista EU-maista, kuten Espanja, joissa paperittomuutta on yritetty ratkaista palvelemaan vallitsevaa työttömyyttä kulloinkin tarvittavilla työvoima-aloilla. Kun paperittomuuden voi rekisteröidä yhteiskunnan järjestelmiin virallisesti, voi saada työnteko-oikeuden, ja sitä kautta ennen pitkää mahdollistuu myös työperäisen oleskeluluvan saaminen.

Yhdenvertaisuus kaikkien palveluprosessien peruseriaatteenksi

”En saa avattua pankkitiliä, koska minulla ei ole virallista henkilöasiakirjaa. Ja koska minulla ei ole tiliä, johon maksaa palkka, en voi saada töitä.”

”Ystävälläni puolestaan on tilapäinen oleskelulupa, joka oikeuttaa pankkitiliin, mutta ei sähköisiin pankkitunnuksiin. Suomessa asioiden hoitaminen ilman pankkitunnuksia on lähes mahdotonta.”

Suomen monipuolinen palveluverkko ja sen erilaiset prosessit asettavat maahantulijat usein eriarvoiseen asemaan sekä keskenään että kantaväestön kanssa, oli kyse sitten pankkitilin avaamisesta, oleskelulupaprosesseista tai psykososiaalisen tuen saamisesta.

Eriarvoisuuden ja syrjinnän kokemus kasvattaa tarpeetonta vihaa ja epäluottamusta. Palvelujen yhdenvertaisuudella, oikea-aikaisuudella ja ongelmakohtiin puuttumalla pystytään vaikuttamaan merkittävästi maahantulijoiden kotoutumisen sujumiseen ja polarisaation vähentämiseen. Tavoitteena tulee olla asuinpaikasta, etnisestä taustasta ja oleskeluluvasta riippumatta kaikille yhdenvertaiset palvelut.

Minkä tulee muuttua?

- 1. Pankkitilin avaaminen ja pankkitunnusten saaminen helpommaksi Suomessa asuvalle ulkomaalaiselle.** Pankkitilin avaamisen ja verkkopankkitunnusten saamisen perusteet ovat Suomessa hyvin tiukat. Käytännössä tilin avaajalta vaaditaan virallinen henkilöasiakirja ja suomalainen henkilötunnus, mutta käytännössä eri pankkien ja jopa yksittäisten virkailijoiden päätöksissä on eroja. Pankkitunnuksia ei ole mahdollista saada tilapäisellä oleskeluvalla lainkaan.
- 2. Nopeammat ja läpinäkyvämmät oleskelulupaprosessit kaikille.** Ukrainan sota on tuonut Suomeen jälleen uuden suojelua tarvitsevan pakolaisten ryhmän. Ukrainalaisille myönnetty tilapäivänen oleskelulupa on päästänyt heidät nopeasti palvelujen piiriin, kun taas osa vuonna 2015 Suomeen tulleista odottaa yhä oleskelulupaansa. Kateus, turhautuminen ja epäluottamus viranomaisia ja suomalaista yhteiskuntaa kohtaan kasvaa eriarvoisuuden kokemuksen myötä.
- 3. Paperittomille suunnatut palvelut valtakunnallisesti yhtenäisiksi.** Tällä hetkellä paperittomille suunnatuista palveluista puuttuu valtakunnallinen ohjeistus. Oleskelukunnasta riippuen, haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt saavat hyvin erilaisia palveluja. Hyvinvointialueiden myötä vastuun jakamisen kysymykset tulevat entistä ajankohtaisemmiksi. Ulkomaalaislakiin tarvitaan velvoittavat tulkinta- ja toimintaohjeet psykososiaalisen tuen yhdenvertaisuudesta.
- 4. Subjektiiivinen oikeus jälkihuoltoon yksin alaikäisinä ilman huoltajaa Suomeen tulleille turvapaikanhakijoille.** Alaikäisinä ilman huoltajaa maahan tulleet turvapaikanhakijat ovat oikeutettuja kotouttavaan jälkihuoltoon täyttyessään 18 vuotta. Jälkihuolto-oikeus kuitenkin päättyy nuoren saadessa Suomen kansalaisuuden, vaikka elämäntilanne vaatisi edelleen erityistä tukea. Lastensuojelun asiakkailla oikeus jälkihuoltoon on sen sijaan subjektiivinen. Lisäksi kotouttavan jälkihuollon tavat ja laatu määräytyvät kunnissa hyvin eri tavoin riippuen kuntien resursseista.

- 5. Perheenyhdistämisen prosessiin riittävästi tukea yksin maahan alaikäisenä tulleille nuorille.** Perheenyhdistämisprosessi on itsessään hyvin työläs ja kuormittava, ja perheen lopulta saavuttua Suomeen, nuoren vastuu tilanteesta on usein kohtuuttoman raskas. Perheenkokoajan täytyy huolehtia monista kotoutumiseen liittyvistä asioista perheenjäsenten puolesta (esim. terveydenhuollon käynnit ja viranomaistapaamiset). Tähän prosessiin nuori ja koko perhe tarvitsee lisätukea ja resursseja, jotta kotoutuminen onnistuu.
- 6. Ihminen tulee nähdä kokonaisena ja hänen hoidontarpeensa tunnistaa statuksesta riippumatta.** Psykiatriin palveluihin on jo nykyisellään pitkät jonot, ja mikäli sotaa, pakolai-

suutta, kidutusta yms. kokeneet ihmiset eivät saa tarvitsemaansa apua ja tukea ajoissa, niin tilanne tulee väistämättä pahentumaan. Myös erilaiset sosiaaliset ongelmat kuten päihde- ja peliriippuvuudet lisääntyvät pitkään jatkuneen vaikean tilanteen vuoksi. Haavoittuvassa tilanteessa olevien maahantulijoiden hoidontarpeen arviointiin tulee panostaa entistä varhaisemmassa vaiheessa, vaikka oireet eivät uhkaisikaan henkeä. Vastaanottopalveluissa tunnistaminen on parantunut koulutuksen myötä. Sama osaaminen tulisi laajentaa kaikille maahantulijoiden kanssa työskenteleville ammattiryhmille (esimerkiksi lääkärit, sairaanhoitajat, sosiaalityöntekijät ja -ohjaajat, koulukuraattorit, opinto-ohjaajat ja opettajat).

3

Taataan kidutuksen uhreille ja sodassa traumatisoituneille yhdenvertainen ja pitkäjänteinen kuntoutus

”Sotatraumatisoituneiden kuntoutuksen hankekausi ja ammattilaisten työsopimukset päättyvät vuodenvaihteessa, ja päätös uudesta rahoituksesta saadaan joulukuussa. Potilaat ovat rauhattomia, kun hoitosuhteiden jatkosta ei ole varmuutta, ja moniammatillinen tiimi on jälleen kerran hajoamassa jatkon epävarmuudesta johtuen.”

Suomi on ratifoinut YK:n kidutuksen vastaisen yleissopimuksen sekä Lasten oikeuksien sopimuksen, ja sitoutunut niissä vastaanottamaan ja kuntouttamaan sodan ja kidutuksen traumatisoimia pakolaisia. Diakonissalaitos on lähes 30 vuoden ajan vastannut pakolaisten traumaperäisten oireiden arvioinnista, hoidosta ja kuntoutuksesta. Koko tämän ajan rahoitus on perustunut hankerahoitukseen. Toiminnan turvaamiseksi ja osaamisen säilyttämiseksi traumatisoituneiden pakolaisten arvioinnin, hoidon ja kuntoutuksen pysyvä rahoitus pitää turvata.

Hankerahoituksen pätkittäisyys on johtanut siihen, että pakolaisten tarvitsema pitkäkestoinen hoito ja kuntoutus on vaarassa jäädä toteutumatta hankkeiden jatkuvuuden ollessa uhattuna. Hoitamattomana traumat siirtyvät ylisukupolisesti seuraavaan sukupolveen estäen näiden normaalin kasvun ja kehityksen. Hoitaminen on paitsi kustannustehokasta ja eettisesti oikein mutta myös tehokas keino ehkäistä syrjäytymistä, työkyvyttömyyttä sekä rikollisuutta.

Traumatisoituneiden pakolaisten kanssa työskentelevä henkilöstö on paitsi pitkälle koulutettua, myös työn kautta hankkinut erityistä osaamista sotatraumatisoituneiden ja kidutettujen pakolaisten hoitamisesta. Tämä osaaminen on työn perusta, jonka avulla pakolaiset voidaan arvioida, hoitaa ja kuntouttaa mutta myös osaamista, jota voidaan levittää valtakunnallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille koulutuksen ja konsultaation avulla. Hanketyöstä johtuva työsuhteiden pätkittäisyys johtaa osaamisen siirtymiseen sinne missä on tarjota vakituisia työsuhteita. Uuden osaamisen hankinta on vaikeaa koska pakolaisten traumatyössä tarvittavaa osaamista ei Suomessa kouluteta oppilaitoksissa vaan se opitaan työn kautta.

Minkä tulee muuttua?

1. Turvataan valtakunnallisesti toimivan Psykotraumatologian keskuksen toiminta muuttamalla rahoitus pysyväksi. Samalla laajennetaan toiminta koskemaan yhdenvertaisesti ja tarvelähtöisesti kaikkia kidutuksen, sodan ja pakolaisuuden ko-

keneita aikuisia, lapsia, nuoria ja heidän perheenjäseniään. Tällä turvataan myös valtakunnallisesti hyvinvointialueilla ja kunnissa pakolaisten kanssa työskentelevien sosiaaliammattilaisten työn tarvitsema koulutus ja konsultaatio.

Psykotraumatologian keskus

Diakonissalaitoksen Psykotraumatologian keskus on kuntouttanut kidutuksen uhreja vuodesta 1993 alkaen. Vuonna 2022 keskuksessa toimi kolme erikoissairaanhoidotasoista moniammatillista työryhmää, joista yksi keskittyy kidutettujen aikuisten kuntoutukseen, toinen kidutettujen lasten ja perheiden kuntoutukseen, sekä kolmas sotatraumatisoituneiden pakolaisten kuntoutukseen.

Keskus:

- hoitaa vuosittain noin 280 kidutettua tai sotatraumatisoitunutta. Kohtaamisia kertyy vuoden aikana noin 3000.
- tuottaa materiaaleja, sekä kouluttaa, konsultoi ja työhajaa ammattilaisia.
- on ainoa toimija Suomessa, joka hoitaa kidutettuja lapsia, nuoria ja koko perhettä.
- tekee tiivistä kansainvälistä yhteistyötä (mm. UNDP, UNHCR, EU, Eurodiaconia, International Rehabilitation Council for Torture Victims (IRCT), Ruotsin Punainen Risti, RAN)

Sanastoa

<i>Pakolainen</i>	Henkilö, joka nauttii kansainvälistä suojelua oman maansa ulkopuolella. Hän on joutunut jättämään kotimaansa, koska hänellä on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi.
<i>Kiintiöpakolainen</i>	Henkilö, jolle on myönnetty pakolaisasema Suomessa UNHCR:n arvion perusteella. Turvapaikanhakijoista poiketen kiintiöpakolaiset ovat saaneet pakolaisstatuksen jo ennen maahan tuloaan. He tulevat usein pakolaisleireiltä.
<i>Turvapaikanhakija</i>	Henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua vainoa vastaan, ja henkilöllä on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi.
<i>Tilapäinen suojelu</i>	Voidaan antaa kansainvälisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle, jonka turvallinen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole mahdollinen sen vuoksi, että maasta tai sen lähialueilta on tapahtunut ihmisten joukkopako aseellisen selkkauksen tai muun väkivaltatilanteen taikka ympäristökatastrofin vuoksi. Tilapäisen suojelun antaminen edellyttää, että suojelun tarve voidaan arvioida lyhytaikaiseksi.
<i>Oleskelulupa</i>	Voidaan myöntää joko määräaikaiseksi tai pysyväksi. Ensimmäinen oleskelulupa on aina määräaikainen. Oleskeluluvan voi saada erilaisilla perusteilla: työperäisenä, kansainväliseen suojeluun perustuvana, opiskelun vuoksi, perhesiteeseen perustuvana, ihmiskaupan uhrille tai muulla erityisellä syyllä.
<i>Paperiton:</i>	Henkilö, joka oleskelee maassa vailla voimassa olevaan oleskelulupaa.
<i>Työnteko-oikeus</i>	EU- ja ETA-maiden kansalaisilla sekä heidän perheenjäsenillään on oikeus tehdä töitä Suomessa ilman rajoituksia. Oleskeluoikeus tulee kuitenkin rekisteröidä tai hakea perheenjäsenen oleskelukorttia. Kolmansien maiden kansalaisten tulee hakea työperusteista oleskelulupaa.
<i>Kidutus</i>	YK:n määritelmän mukaan kidutus tarkoittaa kaikkia tekoja, joilla aiheutetaan jollekulle tahallisesti kovaa kipua tai kovaa joko henkistä tai ruumiillista kärsimystä tietojen tai tunnustuksen saamiseksi häneltä tai kolmannelta henkilöltä, hänen rankaisemisekseen teosta, jonka hän tai kolmas henkilö on tehnyt tai epäillään tehneen, hänen tai kolmannen henkilön pelottelemiseksi tai pakottamiseksi taikka minkälaiseen tahansa syrjintään perustuvasta syystä, kun virkamies tai muu virallisessa asemassa toimiva henkilö aiheuttaa sellaista kipua tai kärsimystä, yllyttää tai suostuu niiden aiheuttamiseen tai hyväksyy sen hiljaisesti.
<i>Psykososiaalinen tuki</i>	Kokonaisvaltaista psyykkistä, sosiaalista ja henkistä tukea, jonka tarkoituksena on edistää henkilön sopeutumista vallitsevaan tilanteeseen. Tarkoituksena on tukea henkilön selviytymistä eri elämän tilanteissa.

Lähteet

Heidi Lempiö, **Intersektionaalisuus Suomen syrjinnänvastaisessa lainsäädännössä – erityishuomio siirtolaistaustaisten romaninaisten kokemuksissa.** Helsingin Diakonissalaitos säätiö sr 2022.

Tanja Hirschovits-Gerz, Niina Weckroth & Tarja Heino (toim.). Ikkuna aikuistumiseen. **Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista.** Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 2/2022. 215 sivua. Helsinki 2022.

Marja Katisko, Anca Enache & Milla Jylhä (toim.) **”Jos haluat tehdä työtä, sinun täytyy puhua työnantajan kieltä” Romanimaahanmuuttajien kertomuksia toimijuudesta ja epävarmuudesta Pietarsaaressa.** Helsingin Diakonissalaitos säätiö sr 2022.

OECD, **How to make Integration Policies Future-Ready?** Migration Policy Debates. 2020.

Luottamuksen, osallisuuden ja toivon yhteiskunta syntyy yhdessä

Viimeiset vuodet ovat koetelleet yhteiskuntamme kriisinsietokykyä tavalla, jollaista ei ole nähty siten sotavuosien. Koronapandemia, sota Ukrainassa, ilmastonmuutos, työntekijäpula ja mielenterveyden kriisi ovat tehneet Suomesta toisenlaisen paikan, kuin mihin ehdimme tottua edellisten sukupolvien aikana. Diakonissalaitos näkee haasteet jokapäiväisessä arjessaan.

Ratkaisuja näihin haasteisiin tulee kyetä hakemaan yhteistyöllä, vaikuttavien toimintamallien käyttöönotolla ja uusilla tulokulmilla. Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on risteyskohdassa ja tulevalta hallitukselta vaaditaan määrätietoisia toimenpiteitä.

Tulevalle hallituskaudelle Diakonissalaitos on laatinut tavoitteet viidestä eri teemasta:

- Kohti inhimillistä maahanmuuttopolitiikkaa
- Tavoitteena inhimillinen päihdepolitiikka
- Tulevaisuuden on oltava kaikkien nuorten!
- Naapurustotyö vahvistaa arjen turvallisuutta ja yhteiskuntarauhaa
- Sosiaali- ja terveysalan tulevaisuuden toimintaedellytykset

Tavoitteet on laadittu yhdessä kokemusasiantuntijoiden kanssa. Päämääränämme on yhteiskunta, jossa jokaisella on ihmisarvoinen elämä. Tervetuloa mukaan muuttamaan maailmaa paremmaksi paikaksi! Tavoitteet löytyvät osoitteesta www.hdl.fi/vaikuttaminen

Diakonissalaitos on 155-vuotias säätiö, joka tekee rohkeasti työtä ihmisarvoisen elämän puolesta. Toimimme valtakunnallisesti ja tarjoamme vaikuttavia sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka tutkitusti parantavat asiakkaidemme arkea. Yhteiskunnallinen säätiökonsernimme työllistää valtakunnallisesti 2 800 henkilöä.

LISÄTIETOJA

Mika Paasolainen

hankepääällikkö
mika.paasolainen@hdl.fi
050 502 7659

Laura Niemi

viestintä- ja vastuullisuusjohtaja
laura.niemi@hdl.fi
050 373 8602

WWW.HDL.FI

Diakonissa-
laitos

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta